

En skatteskala med borgerløn

Lars Vangsgaard,* lektor, Syddansk Universitet, Kolding

1. Indledning

I den løbende diskussion omkring borgerløn har der manglet et element, nemlig at integrere spørgsmålet om borgerløn med spørgsmålet om beskatning. Ved at se de to elementer i sammenhæng bliver det muligt at lave en skatteskala, som for lave indkomstintervaller indeholder begrebet borgerløn. Da skatteska- laen er en funktion af den skattepligtige ind- komst, vil den i det følgende blive betegnet »skattefunktion«.

Borgerløn repræsenterer en markant omlæg- ning af det offentlige finanssystem. I princip- pet er de fleste enige så langt. I praksis er sa- gen imidlertid en ganske anden, og der er en ganske udbredt uvilje mod at bryde med ideologisk betinget vanetænkning, når det drejer sig om den praktiske iværksættelse af borgerløn. Det følgende markerer derfor et brud med nogle af disse vanetanker og et for- søg på at vise, at et skatte-/borgerlønsystem godt kan indrettes, så det både tilgodeser ide- en om borgerløn og resulterer i et skattesys- tem, der er til at leve med.

En af de »hellige køer«, som vil blive slagtet, er princippet om det progressive skattesys- tem. I stedet vil blive sat det princip, at ind- komster over en vis grænse skal betale en proportional skattesats af al »skattepligtig indkomst«, idet der ikke opereres med et per- sonfradrag. Når de fattigste skal forsørges med en basisydelse, og de rigeste skal betale

en proportional skat, kan man let regne ud, at der effektivt vil blive tale om en degressiv skatteskala, regnet på marginalsattesatser. Det er i den forbindelse bemærkelsesværdigt, at der ikke i debatten har været fokuseret på, om det progressive skattesystem er fornuftigt at opretholde, når man taler om borgerløn.

Begrebet skat skal i det følgende betegne net- tobetalingsstrømmen fra borgerne (eller en borger) til det offentlige, regnet med fortegn. Når borgeren er nettoyder af de strømme, som artiklen omfatter, er der tale om skat i vanlig forstand. Når borgeren er nettomodta- ger, er der tale om »skat«, men med et nega- tivt fortegn. Ordet skat er derfor ikke reser- veret strømme med positivt fortegn, fordi det netop er hensigten at behandle strømme med begge fortegn under ét.

Der arbejdes i det følgende under nogle me- get stiliserede forudsætninger omkring jura og den konkrete indretning af skattesystemet. Det antages, at der kun arbejdes med ét ind- komstbegreb, kaldet skattepligtig indkomst, og at dette indkomstbegreb opfattes som ud- tryk for individets indtjeningsmæssige res- sourcer før skat. Hvordan skattepligtig ind- komst skal opgøres med hensyn til eventuelle fradrag, imputerede indkomster m.v., sam- beskatningsregler, og hvordan samspilspro- blemer med eventuelle ikke-inddragede dele af det offentlige forsørgelsessystem skal undgås, tages der ikke stilling til. Det bedes

endvidere bemærket, at anvendelsen af ét indkomstbegreb blandt andet kan indebære, at afkast af arbejde og af kapital beskattes ens.

Borgerløn har mange lighedspunkter med begrebet negativ indkomstskat. Det er dog udelukkende hensigten at præsentere modellen, og ikke litteraturen omkring skattepolitik. Det er heller ikke hensigten at levere en analyse af modellens adfærdsmæssige konsekvenser. Modellen rummer mulighed for meget høje marginalsatser, som vil kunne indvirke afgørende på f.eks. opsparing, investeringer og udbud af arbejdskraft. En vurdering af disse konsekvenser er nødvendig for at kunne vurdere modellens makroøkonomiske egenskaber, men falder ligeledes udenfor rammerne af fremstillingen.

Modellen er præsenteret ret »teknisk« med algebraisk notation. Hensigten med dette er ikke at være upædagogisk, men at dokumentere eksemplerne og desuden signalere, at det drejer sig om meget konkrete og enkle principper, som uhyre let kan implementeres i en lovtekst eller et EDB-program. Det er ikke nødvendigt for forståelsen af principperne, at man dykker ned i matematikken.

Hvad angår de empiriske indslag i det følgende, giver disse sig ikke ud for andet og mere end en simpel »konvolutberegning« af størrelsesordener. Præcisionen i beregningerne er meget lav, og bedre beregninger vil give et bedre beslutningsgrundlag for specifikke valg af parameterværdier.

2. Principper

Indledningsvist skal det understreges, at der ikke med anvendelsen af ordet borgerløn er taget parti for eller imod nogen bestemt fløj i debatten om begrebet. Selve ordet er som bekendt hverken vellidt af de borgerlige eller venstrefløjen i dansk politik, men det er nok det ord, der kommer nærmest på den idé, som ønskes beskrevet.

I Økonomiministeriet (1993) defineres borgerløn som en basisindkomst, den enkelte kan leve af, eventuelt på et beskedent niveau. Borgerløn beskrives altså blandt andet ved, at den skal kunne garantere det daglige brød på et givent niveau. Sammesteds beskrives borgerløn desuden ved, at den helt eller delvist skal kunne træde i stedet for de overførselsindkomster, som kendes fra det nuværende system. Endvidere er borgerlønnen i Økonomiministeriet (1993) beskrevet som en skattepligtig ydelse.

I modsætning til Økonomiministeriet (1993) skal der i denne fremstilling ved borgerløn forstås en garanteret efter-skat-indkomst, som fastsættes under hensyntagen til rimeligheden af proportionalsskattesatsen og de offentlige finanser i øvrigt. Det garanteres ikke, at den enkelte kan leve af borgerlønnen, eller at borgerlønnen har en bestemt størrelse udover den indeværende periode. Sådanne garantier kan ikke gives – der er som bekendt ikke andre end borgerne selv til at betale for borgerenes underhold. Hvis alle vælger borgerlønnen, er det klart, at borgerlønnen må blive meget lav, hvis ikke man foretrækker at få de fremtidige generationer til at betale.

Ideen i skattefunktionen S er, at borgere er sikret en indkomst efter skat Y^* på borgerlønnens størrelse B uanset indkomst. For alle indkomster over et vist niveau sker der en egentlig beskatning. Beskatningen sker ifølge en klassifikation efter tre (fire) indkomstintervaller. I det lave indkomstinterval er borgerne sikret borgerlønnen, og i det høje indkomstinterval er skatten rent proportional. Mellemintervallet sammenkæder de to ydre intervaller, så borgerne oplever en kontinuert skattefunktion. For at der ikke skal opstå konsistensproblemer mellem de forskellige indkomstintervaller og deres skattesatser, må de forskellige parametre opfylde visse konsistenskrav.

Borgere med lave positive indkomster ($Y \leq Y_1$) får suppleret deres indkomst af det offentlige.

Hvis der blot var tale om at supplere op til borgerlønniveauet B , ville dette indebære, at al marginal indkomst »konfiskeres«, d.v.s. en marginalsat på 1 (decimalt). For at initiativ og virkelyst ikke skal fratages borgerne helt i det lave indkomstinterval, sættes en marginal skattesats (n) til mindre end 1. Borgere med en positiv indkomst vil altså have en indkomst efter skat på mere end borgerlønnen.

Rent negative indkomster må behandles særskilt. Der ses her bort fra, at begrebet som sådant er problematisk. Hvis man opretholdt en marginalsat mindre end 1, ville borgere i dette indkomstinterval have mindre end borgerlønnen til rådighed, hvilket rent semantisk ikke forekommer rimeligt i relation til definitionen af begrebet »borgerløn«. Hvis initiativ og virkelyst antages generelt at have mindre betydning for borgere med negativ indkomst end for borgere med positiv indkomst, vil der ikke være noget i vejen for at lade indkomsten efter skat være fuldstændig flad på borgerlønnen.

$$S(Y) = \begin{cases} Y - B & \text{for } Y < 0 \\ nY - B & \text{for } 0 \leq Y \leq Y_1 \end{cases}$$

I det høje indkomstinterval ($Y > Y_2$) er skatten rent proportional. Der må kræves, at satsen (s) er mindre end satsen i det lave indkomstinterval ($s \leq n$).

$$S(Y) = sY \text{ for } Y > Y_2$$

Mellem de hidtil omtalte parametre gælder der naturligvis konsistensbetingelserne

$$Y_1 \leq Y_2, s \leq n$$

For mellemintervallet kendes nu de to yderpunkter, som, udtrykt ved $(Y, S(Y))$ er $(Y_1, nY_1 - B)$ og (Y_2, sY_2) . Den marginale skattesats (m) kan beregnes som hældningskoefficienten med hensyn til Y :

$$m = \frac{sY_2 - nY_1 + B}{Y_2 - Y_1}$$

Selve skatten kan beregnes som et vejet gennemsnit af de to yderpunkter:

$$S(Y) = \left[1 - \frac{Y - Y_1}{Y_2 - Y_1}\right](nY_1 - B) + \frac{Y - Y_1}{Y_2 - Y_1} sY_2 \text{ for } Y_1 < Y \leq Y_2$$

Hvis de tre (fire) indkomstintervaller kombineres, fås:

$$S(Y) = \begin{cases} Y - B & \text{for } Y < 0 \\ nY - B & \text{for } 0 \leq Y \leq Y_1 \\ nY_1 - B + \frac{sY_2 - nY_1 + B}{Y_2 - Y_1}(Y - Y_1) & \text{for } Y_1 < Y \leq Y_2 \\ sY & \text{for } Y > Y_2 \end{cases}$$

Bemærk, at skattefunktionen indebærer en degressiv beskatning, men til gengæld et betydeligt kontant subsidieelement, des lavere indkomst.

Den ovenfor angivne skatteskala har tre knæk. Hvis det i stedet er holdningen, at skalaen derved bliver for kompliceret, kan skalaen helt uden problemer omlægges til en skala med to knæk. Dette fremkommer som et specialtilfælde af ovenstående ved at lade Y_1 være (gå mod) 0. Herved fås skattefunktionen

$$S(Y) = \begin{cases} Y - B & \text{for } Y < 0 = Y_1 \\ -B + \left(\frac{B}{Y_2} + s\right)Y & \text{for } 0 = Y_1 < Y \leq Y_2 \\ sY & \text{for } Y > Y_2 \end{cases}$$

Bemærk, at det, der teknisk set betegnes mellemintervallet, nu reelt er lavindkomstintervallet. De to intervalbetegnelser kan derfor anvendes synonymt i tilfældet med to skala-knæk, og det samme gælder symbolerne for de tilsvarende marginalsattesatser (n og m).

3. Konsistenskrav

I det følgende vil den grundlæggende antagelse omkring fastsættelse af parametre være, at borgerlønnen (B) og den øvre og nedre

skattesats (s og n) fastsættes først, og at de andre parametre derefter tilpasses. Det kan tænkes, at B , s og n nyder størst bevågenhed i offentligheden og derfor i højest grad er politisk bestemte.

Det vil være naturligt at pålægge de tre skattesatser det indbyrdes krav, at mellemintervallets sats ligger mellem de to andre. De deraf følgende uligheder kan løses til

$$s \leq m \leq n \Leftrightarrow Y_1 \leq \frac{B}{n-s} \leq Y_2$$

Den tilsyneladende symmetri mellem Y_1 og Y_2 kan føres videre endnu. Det viser sig for eksempel, at hvis man opstiller det yderligere krav, at mellemsatsen ligger midt mellem lavindkomst- og proportional-satserne, fås

$$m = \frac{s+n}{2} \Leftrightarrow \frac{B}{n-s} = \frac{Y_1 + Y_2}{2}$$

Det kan også være tilfældet, at borgerlønnen, skattesatserne og begyndelsespunktet Y_2 for proportional-skatten er fastsat politisk. I så fald er Y_1 endogen og må fastsættes til

$$Y_1 = \frac{B - (m-s)Y_2}{n-m}$$

Der kan naturligvis pålægges mange andre restriktioner og indbyrdes krav mellem parametrene. Disse krav kan gives såvel en subtraktiv som en relativ skikkelse. Der kan f.eks. tænkes på krav til $n-m$, $m-s$, $n-s$, n/m , m/s , n/s , $(1-m)/(1-n)$, $(1-s)/(1-m)$, $(1-s)/(1-n)$, $Y_2 - Y_1$, Y_2/Y_1 , og meget andet.

Det kan også være et krav fra politisk side, at »problemerne udryddes« i løbet af det nederste indkomstinterval, således at forstå, at det punkt for individindkomst, hvor skattebetalingen bliver 0, d.v.s. skifter fortegn, ligger i det nederste indkomstinterval. Dette har til følge, at der i det mellemste og øvre/propor-

tionale interval kun findes »ægte« skatteydere, d.v.s. borgere, som netto betaler til det offentlige. Kravet bliver derfor

$$nY - B = 0 \Leftrightarrow Y = \frac{B}{n} \quad \text{og dermed } Y_1 \geq \frac{B}{n}$$

En variation af det ovenstående krav ville være, at man »reserverede« det nedre indkomstinterval til negative skattebetalinger. Dette er ensbetydende med at sætte $Y_1 = B/n$. Hvis man yderligere kombinerer med, at skattesatsspringene skal være ens, fås

$$Y_1 = \frac{B}{n} \wedge Y_2 = \frac{B}{n} \cdot \frac{n+s}{n-s}$$

Hvis der ses på specialtilfældet $Y_1 = 0$, hvor skatteskalaen har to knæk i stedet for tre, kan det nødvendige niveau for Y_2 udregnes af marginalsattesatsen i mellemintervallet, idet det fortsat antages, at borgerlønnen og skattesatserne politisk nyder større bevågenhed end skalaknæk:

$$Y_2 = \frac{B}{m-s}$$

Skalaen med to knæk kan i øvrigt vises automatisk at have den smukke egenskab, at der ikke findes nettomodtagere i proportional-skatteintervallet.

4. Det offentlige provenue

Det er nu hensigten at udsætte den ovenfor angivne parametriserede skattefunktion for en stærkt forenklet beregning af størrelsesordener for at afdække nogle af de mulige parameterkombinationer, som vil kunne føre til et balanceret eller moderat underbudgetteret offentligt budget.

Det naturlige udgangspunkt er kendskab til indkomstfordelingen i samfundet. Når indkomstfordelingen kendes, er det forholdsvis let at udregne et skøn over nettoskatteprovenuet over hele befolkningen. Når der suppleres med data fra de offentlige finanser, kan det beløb, som skatte- og borgerlønsystemet tilvejebringer for givne parameterverdier sam-

Tabel 1. Den offentlige sektors skatter fra og overførsler til husholdninger 1995-1997

Mill. kr.	1995	1996	1997
Personlig indkomstskat inkl. a.m.bi.	268.570	281.417	292.915
Obligatoriske bidrag til sociale ordninger	12.451	13.108	13.240
Indkomstoverførsler til husholdninger	206.110	210.289	210.671
Behov for skat minus borgerløn	74.911	84.236	95.484
Forbrugerpriser, 1997=1.000	0,958	0,978	1,000
Realt skattebehov	78.170	86.094	95.484

Kilde: Statistisk Årbog 1998, tab. 428 s. 424, tab. 427 s. 423 og tab. 254 s. 228

menlignes med det beløb, der hidtil har været tilvejebragt/anvendt på tilsvarende måde.

Vedrørende det beløb, der skal tilvejebringes, er der i tabel 1 angivet en konsolideret opgørelse over den samlede offentlige sektors personskatteindtægter og sociale udgifter. Der kan naturligvis anføres en lang række indvendinger mod at anvende en så aggregeret opgørelse til noget detaljeret formål, men hensigten her er blot at tilvejebringe et sammenligningsgrundlag i henhold til størrelsesordener.

De data, der findes i tabel 1, peger altså i retning af et behov for nettoindtægter i en størrelsesorden på ca. 100 mia. kr. Det er dog værd at bemærke, at nettoindtægtsbehovet er stærkt stigende, hvorfor dette tal muligvis i løbet af få år vil blive for lavt.

Når man ser på, hvad den her foreslåede skatte-/borgerlønskala kan indbringe netto, er det nødvendigt at kende indkomstfordelingen i samfundet. Her melder diskussionen om et passende indkomstbegreb sig. Denne diskussion vil ikke blive taget op her. I mangel af et bedre begreb vil det administrative begreb »skattepligtig indkomst« blive anvendt som udtryk for et individs indtjeningsmæssige ressourcer før skat.

Det er dog problematisk at anvende gængs statistik om skattepligtig indkomst i bereg-

ningerne, fordi indkomsterne også omfatter de overførselsindkomster, som netop søges erstattet af borgerlønnen. I tabel 2 er indkomstfordelingen for ikke-overførsler ved hjælp af en meget grov korrektion forsøgt anslået, jfr. appendix.

Tabel 2. Skattepligtige personer fordelt efter skattepligtig indkomst (ikke-overførsler), 1997

Indkomst	Personer	Midtpunkt
Op til kr.	1000 stk.	kr.
25000	1212,27	12500
50000	296,69	37500
75000	252,88	62500
100000	246,94	87500
125000	283,19	112500
150000	377,06	137500
175000	410,37	162500
200000	351,47	187500
225000	258,02	212500
250000	170,16	237500
300000	178,94	275000
350000	84,86	325000
400000	45,18	375000
450000	27,66	425000
500000	17,64	475000
∞	37,10	550000
4250,40		

Note: 1. Anslået.

Kilde: Statistiske Efterretninger, Indkomst, forbrug og priser, 1999:7, tabel 4; egne beregninger

Eksempel 1

En skatteskala, som kombinerer en forholdsvis høj borgerløn, et tilstrækkeligt nettoprovenue og et smukt udseende, kan f.eks. fås for parameterkombinationen $B = 72.000$, $s = 0,5$, $n = 0,9$, $Y_2 = 240.000$. Idet der ønskes lige store marginalskaresspring, bliver $m = 0,7$, $Y_1 = 120.000$. Skatteskala, beregningsmetode og nettoprovenue bliver som vist i tabel 3 og figur 1. Provenuet er 108,7 mia. kr. I størrelsesordener udgør overførslerne brutto ca. 90 mia. kr., mens skatteindtægterne brutto udgør ca. 200 mia. kr. Der er derfor tale om mindre bruttobeløb end angivet i tabel 1. Dette kan muligvis fortolkes som mindre administrationsbyrde.

Med 1,21 millioner mennesker i indkomstintervallet op til 25.000 kr. kan man forestille

sig, at det vil betyde en del, om indkomsterne er jævnt fordelt i intervallet, eller om tyngden ligger til højre eller venstre i intervallet. Under forskellige antagelser om middelindkomsten i det første interval bliver nettoprovenuet som følger:

Indkomst	Provenue	Indkomst	Provenue
kr.	mill. kr.	kr.	mill. kr.
0	95,0	10000	105,9
2500	97,7	12500	108,7
5000	100,5	15000	111,4
7500	103,2	17500	114,1

Tabel 3. Provenueberegning, eksempel 1

Indkomst	Personer	Midtpunkt	Aggr. indk.	Midt-skat	Provenue
Op til kr.	1000 stk.	kr.	mill. kr.	kr.	mill. kr.
25000	1212,27	12500,00	15153,38	- 60750,00	- 73645,40
50000	296,69	37500,00	11125,88	- 38250,00	- 11348,39
75000	252,88	62500,00	15805,00	- 15750,00	- 3982,86
100000	246,94	87500,00	21607,25	6750,00	1666,85
125000	283,19	112500,00	31858,88	29250,00	8283,31
150000	377,06	137500,00	51845,06	48250,00	18192,90
175000	410,37	162500,00	66684,31	65750,00	26981,50
200000	351,47	187500,00	65899,69	83250,00	29259,46
225000	258,02	212500,00	54828,19	100750,00	25995,01
250000	170,16	237500,00	40411,81	118250,00	20120,83
300000	178,94	275000,00	49207,13	137500,00	24603,56
350000	84,86	325000,00	27579,50	162500,00	13789,75
400000	45,18	375000,00	16943,44	187500,00	8471,72
450000	27,66	425000,00	11753,38	212500,00	5876,69
500000	17,64	475000,00	8380,19	237500,00	4190,09
∞	37,10	550000,00	20405,00	275000,00	10202,50
	4250,40		509488,06		108657,51

Note: 1. Anslået.

Kilde: Statistiske Efterretninger, Indkomst, forbrug og priser, 1999:7, tabel 4; egne beregninger

Tilsvarende kan det tænkes at være afgørende, hvad middelværdien i det sidste interval sættes til. Under forskellige antagelser herom bliver nettoprovenuet som følger:

Indkomst	Provenue	Indkomst	Provenue
kr.	mia. kr.	kr.	mia. kr.
525000	108,2	650000	110,5
550000	108,7	700000	111,4
575000	109,1	750000	112,4
600000	109,6	1000000	117,0

Beregningerne viser sig altså generelt at være temmelig ufølsomme overfor disse middelværdiantagelser. Desuden kan man påvise en tilsvarende ufølsomhed overfor, om der er to eller tre knæk på skatteskalaen.

Eksempel 2

Et eksempel på en skatteskala med en pæn overbudgettering kan fås for parameter-værdierne $B = 54.000$, $s = 0,5$, $n = 0,8$; $Y_2 = 240.000$, $Y_1 = 120.000$; $m = 0,65$. Med samme teknik som i eksempel 1 kan nettoprovenuet beregnes til 145,2 mia. kr.

Eksempel 3

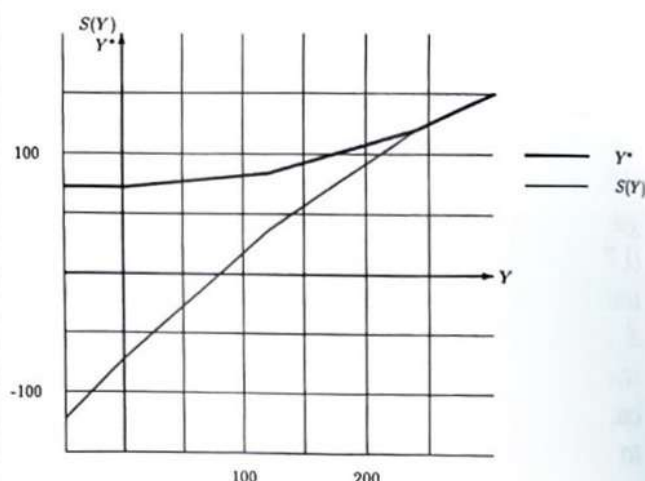
Et eksempel på en skatteskala med underbudgettering kan fås for parameter-værdierne $B = 84.000$, $s = 0,5$, $n = 0,9$; $Y_2 = 240.000$, $Y_1 = 180.000$; $m = 0,7$. Nettoprovenuet kan beregnes til 76,5 mia. kr.

5. Diskussion

Modellen har forskellige smukke egenskaber, som nok tåler at blive fremhævet.

For det første er det ved definitionen af indkomstbegrebet som antydnet muligt både at lade afkast af arbejde og af kapital blive beskattet ens, henholdsvis forskelligt. Debatten mellem yderfløjene taler for, at arbejde skal beskattes enten relativt let (af socialt prægede årsager) eller relativt tungt (for at sikre rigelighed af kapital). Begge synspunkter er på sin vis rimelige, og den foreliggende model ser ud til at rumme alle muligheder.

Figur 1. Efter-skat-indkomst og skat, eksempel 1

For det andet har modellen en udformning, der begunstiger de socialt dårligst stillede. At et skattesystem absolut skal være progressivt for at være socialt er ikke nødvendigvis korrekt. I den foreliggende model er alle sikret borgerlønniveauet som indkomst. Marginalskatten er degressiv, hvilket vil sige, at de laveste indkomster får størst værdi af hver kronens skatemæssige fradrag, hvis sådanne indtræder i den skattepligtige indkomst.

For det tredje har modellen fem eksogene og én endogen størrelse. Der er altså forholdsvis mange »håndtag at dreje på«. Ved at indstille parametrene på forskellig vis kan der opnås et væld af forskellige skalaer, som med to eller tre skalaknæk i fiskal henseende dækker et spektrum fra kraftig underbudgettering til kraftig overbudgettering.

Der er på den anden side også grund til at diskutere nogle forhold af mere holdningspræget art.

Begrebet borgerløn kædes ofte sammen med bortfald af individets pligt til at forsørge sig selv, jfr. Økonomiministeriet (1993). Dette er ikke tilfældet i denne artikel. Brugen af ordet borgerløn markerer ikke, at individets pligt til at forsørge sig selv bortfalder. Det er både realøkonomi og sund fornuft, at de to begreber ikke kædes sammen. Forsørgelse i al fremtid er ikke noget, nogen kan garantere –

heller ikke Folketinget. Hvis tilstrækkeligt mange beslutter sig for at undlade at yde til den fælles kage, så bliver der ikke nogen kage at dele. Naturligvis kan man dele efterkommernes kage og skubbe problemet foran sig ved hjælp af gældsætning, men denne løsning er temmelig utiltalende.

Det eneste, der i en vis udstrækning kan garanteres, er en vis positiv efter-skat indkomst i indeværende periode. Det er meget vigtigt, at myndighederne ved indførelse af en ordning som denne, og til stadighed undervejs, effektivt oplyser borgerne om, at de stadig har pligt til at forsørge sig selv – at man godt kan »stå af ræset« i en periode eller for altid, men at det også kan blive dyrt, og at det i så fald er selvvalgte problemer. Hertil kommer vigtigheden af den enkeltes forståelse af, at et midlertidigt fravær fra arbejdsmarkedet i tider med arbejdsløshed ufrivilligt kan blive til et permanent fravær under indkomstvilkår, som ikke på nogen måde er garanterede.

Et problem, som heller ikke har været meget debatteret, og som tangerer forsørgelsesproblematikken, er spørgsmålet om hvem, der kan nyde godt af borgerløn. Hvis alle herboende kan oppebære borgerløn, kan der imødeses et pres på landets grænser i form af indvandring i bred forstand. Dette gælder også selv om indvandringen begrænses mest muligt, idet der stadig må tages hensyn til f.eks. den frie bevægelighed indenfor EU. Visse lande indenfor EU har f.eks. ældreforsørgelsessystemer, som ikke er bedre end selv det ringeste realistiske danske borgerlønniveau. En løsning på problemet kunne være kun at lade borgerlønnen gælde danske statsborgere. Herboende ikke-statsborgere kunne så være afskåret fra borgerløn og i øvrigt betale proportional skat af al indkomst.

Når man ser på beregningerne i eksempel 1, fremgår det, at den, der slet ikke arbejder, vil have en nettoindkomst på kr. 72.000, mens den, der arbejder og tjener 240.000, vil have

en nettoindkomst på kr. 120.000. Forskellen er »kun« kr. 48.000. Man kunne måske spørge sig selv, hvem der vil arbejde så meget for så lidt. Spørgsmålet er imidlertid forkert stillet. For det første afviger størrelsesordenen i tallene, og aftrapningen af de sociale ordninger med stigende indkomst, ikke markant fra realiteterne i dag for skat og overførsler under ét – dette kan altså ikke være et kritikpunkt mod skatteskalaen eller dens incitamenter. Disse egenskaber er et politisk valg, som følger med velfærdssamfundet – problemstillingen med, at det er svært at få lov at beholde sine egne penge er jo velkendt i dag. For det andet er det noget snæversynet at stirre sig blind på, at man i gennemsnit må slippe 80 øre af hver krone op til kr. 240.000, når man af hver eneste følgende krone »kun« må slippe 50 øre.

Ordet »fattigdomsfælde« bruges om den situation, en borger havner i, når hans indkomst er lav og hans effektive marginalsattesats er høj, jfr. Økonomiministeriet (1993). Der er kun et svagt incitament til at yde en indsats og tjene mere. Bemærk, at problemet ved »fattigdomsfælden« ikke i sig selv er progressiviteten i skattesystemet, men størrelsen af marginalsatten på de laveste trin. Imidlertid er et system med progressiv skat antagelig en værre »fattigdomsfælde« end et system med degressiv beskatning, fordi marginalbeskatningen i førstnævnte tilfælde kun kan blive værre ved indkomststigninger, mens den i sidstnævnte tilfælde bliver mildere. Dette er der tilsyneladende ikke taget højde for i Økonomiministeriets (1993) argumentation.

Det er også værd at bemærke et problem, der har været nedtonet i debatten, men som ikke desto mindre må betragtes som en kendsgerning, nemlig at borgerlønsystemer ofte er meget centraliserede systemer. Det er meget vanskeligt at tage hensyn til f.eks. forskellige leveomkostninger i forskellige dele af landet eller et vist forhold mellem lokal service og skatteprocent. I princippet vil den mest ope-

rationelle udformning af snart sagt ethvert borgerlønsystem være en strengt centralt styret ordning. Der er langt fra dette system til idealbilledet af borgerløn som grundlaget for et samfund, hvor der er plads til trivsel og til, at mennesker i små decentrale enheder kan beskæftige sig med lige det, de vil. Dette er måske mere end noget andet det, der fortjener overvejelse, når talen er om borgerløn.

6. Konklusion

Det kan konstateres, at det er muligt at konstruere en skattefunktion, som integrerer borgerlønsbegrebet på en måde, som gør det muligt at underlægge de to begreber en fælles parametrisering. Modellen har endvidere en række smukke egenskaber, herunder evnen til at antage en lang række konkrete former.

Det ses endvidere, at den foreslåede skatte-/borgerlønsfunktion for forholdsvist plausible parameterværdier i en komparativt statistisk analyse aggregeret set kan give et nettoprovenue af en størrelsesorden, som svarer til de poster, funktionen erstatter.

Når dette er sagt, er det værd at bemærke, at der intet som helst er sagt om hverken de makroøkonomiske ændringer som følge af den ændrede incitamentsstruktur, tilpasningsprocessen, fordelingsvirkningerne, eller samspillet med andre dele af tilskudssystemet.

En afklaring af disse spørgsmål er måske nok så interessant som en rå beregning af, om skattefunktionen rent makroøkonomisk og ceteris paribus kan træde i stedet for det bestående system. En grundig belysning af spørgsmålene er imidlertid også et så omfattende og datakrævende stykke arbejde, at det må finde sted udenfor rammerne af denne fremstilling.

Appendix

Indkomstfordelingen ekskl. overførsler

Tabel 4 viser en opgørelse over fordelingen af den skattepligtige indkomst på forskellige modtagergrupper.

Problemet med at anvende en tabel som tabel 4 i beregningerne er, at den inkluderer de overførsler, som tænkes erstattet af borgerlønnen. Der er derfor behov for at korrigere tallene, så overførslerne trækkes ud af tallene. Det, der ønskes, er en opgørelse over »skattepligtige indkomster, som ikke er overførsler«. Da hensigten med det nærværende blot er at illustrere størrelsesordener, foretages en meget grov korrektion efter følgende retningslinier:

For en given modtagergruppe, f.eks. arbejdsløse, antages, at alle i gruppen modtager et skønnet gennemsnitsbeløb, f.eks. 125.000 kr. Som følge heraf vil alle, som modtager mellem 0 og 150.000 kr. i stedet blive ansat til reelt at have mellem 0 og 25.000 excl. overførsler; alle, som modtager mellem 150.000 kr. og 175.000 kr. vil blive ansat til mellem 25.000 kr. og 50.000 kr. excl. overførsler, o.s.v. Da intervalbredden skifter fra 25.000 kr. til 50.000 kr. ved 250.000 kr., foretages også korrektion herfor, idet gruppens medlemmer antages jævnt fordelt over gruppen.

I ansættelsen af en gruppes gennemsnitlige overførsler afrundes der brutalt til nærmeste 25.000 kr., så korrektionen bliver enkel at lave. På baggrund af størrelsesordenen af de satser, der gjaldt i 1996, ansættes overførslerne til følgende beløb før skat:

Arbejdsløse	125.000
Uddannelsessøgende	25.000
Folkepensionister	75.000
Førtidspensionister	125.000
Øvrige	50.000

Tallet for gruppen »øvrige« er fastsat ganske arbitrært. Det antages endvidere, at gruppen »pensionister« omfatter folkepensionister og førtidspensionister i proportionen 70 pct. folkepensionister og 30 pct. førtidspensionister.

Ud fra disse antagelser opnås den korrigerede indkomstfordeling som vist i tabel 5.

Tabel 4. Skattepligtig indkomst 1997 fordelt på modtagergrupper

Indkomst	Selv-stændige	Løn-modtagere	Arbejdsløse	Uddannel-sessøgende	Pensionister	Øvrige	I alt
Op til kr.	1000 personer						
25000	31,4	12,9	2,1	123,9	12,5	57,7	240,5
50000	17,5	22,3	1,6	78,9	38,0	22,2	180,5
75000	18,7	83,6	6,4	39,7	224,5	25,3	398,2
100000	21,1	158,0	22,8	11,8	366,2	51,0	630,9
125000	24,5	214,6	58,0	8,7	200,7	63,8	570,3
150000	24,0	332,1	42,1	7,3	85,2	12,7	503,4
175000	17,7	379,0	9,2	0,7	55,0	3,6	465,2
200000	15,5	328,5	3,1	0,3	40,8	2,5	390,7
225000	13,7	237,2	1,4	0,1	21,8	1,7	275,9
250000	11,8	154,3	0,7	0,1	13,1	1,1	181,1
300000	15,5	157,5	0,7	0,1	14,3	1,5	189,6
350000	6,9	74,6	0,3	0,0	7,4	0,8	90,0
400000	4,7	38,3	0,1	0,0	4,1	0,5	47,7
450000	3,3	22,0	0,1	0,0	2,3	0,3	28,0
500000	2,4	13,0	0,0	0,0	1,5	0,2	17,1
∞	9,0	27,8	0,2	0,0	3,7	0,6	41,3
	237,7	2255,7	148,8	271,6	1091,1	245,5	4250,4

Kilde: Statistiske Efterretninger, Indkomst, forbrug og priser, 1999:7; tabel 4

Tabel 5. Skattepligtig indkomst fra ikke-overførsler 1997 fordelt på modtagergrupper

Indkomst	Selv-stændige	Løn-modtagere	Arbejdsløse	Uddannel-sessøgende	Pensionister	Øvrige	I alt
Op til kr.	1000 personer						
25000	31,40	12,90	133,00	202,80	726,97	105,20	1212,27
50000	17,50	22,30	9,20	39,70	156,99	51,00	296,69
75000	18,70	83,60	3,10	11,80	71,88	63,80	252,88
100000	21,10	158,00	1,40	8,70	45,04	12,70	246,94
125000	24,50	214,60	0,70	7,30	32,49	3,60	283,19
150000	24,00	332,10	0,35	0,70	17,41	2,50	377,06
175000	17,70	379,00	0,35	0,30	11,32	1,70	410,37
200000	15,50	328,50	0,15	0,10	6,12	1,10	351,47
225000	13,70	237,20	0,15	0,10	6,12	0,75	258,02
250000	11,80	154,30	0,05	0,05	3,21	0,75	170,16
300000	15,50	157,50	0,10	0,05	4,99	0,80	178,94
350000	6,90	74,60	0,05	0,00	2,81	0,50	84,86
400000	4,70	38,30	0,05	0,00	1,83	0,30	45,18
450000	3,30	22,00	0,15	0,00	2,01	0,20	27,66
500000	2,40	13,00	0,00	0,00	1,94	0,30	17,64
∞	9,00	27,80	0,00	0,00	0,00	0,30	37,10
	237,70	2255,70	148,80	271,60	1091,10	245,50	4250,4

Kilde: Statistiske Efterretninger, Indkomst, forbrug og priser, 1999:7, tabel 4; egne beregninger

Note

* Lektor, cand.polit., lic.merc. (ph.d.), Syddansk Universitet, Engstien 1, 6000 Kolding. Tlf. 65501381, fax 65501092. E-mail: lav@sam.sdu.dk. En tak skal rettes til lektor Tommy S. Poulsen, Syddansk Universitet, for værdifulde kommentarer til tidligere versioner af artiklen.

Litteratur

Økonomiministeriet (1993). *Økonomisk oversigt*, december 1993. Det økonomiske sekretariat, København.

Summary in English

A tax function with citizen's income. In this paper, a new concept of citizen's income is presented. The tax scale and citizen's income are integrated and can be controlled with a common set of parameters. Based on very raw Danish macro data, it is shown that such a tax/citizen's income scale is feasible and can produce a sufficient net revenue with realistic parameter values.

**Øko
no
mi
Poli
tik**

*Se tidsskriftets
hjemmeside på Internettet*

<http://www.djoef.dk/forlag/oekpol/>
